

"הפיל בחדר" של השמאל הציוני

יש צורך בבירור פתוח וציבורי על הרציונל של חינוך בקיבוץ ועל זהותנו היהודית-ציונית • ראוי ורצוי להקים צוות היגוי הבנוי על מתנדבים, שיפעל בתיאום עם אגף החינוך התנועתי

ב"דיווחי תנועה" (ידיעות הקיבוץ, 4.12), מדורו של רובר התנועה הקיבוצית, דווח על מפגש ראשון בסדרה של צוות ההיגוי באגף החינוך על מנת להתניע תוכנית "כזה ראה וחרש" - יהדות כתרבות קהילתית בקיבוץ ובמרחב הכפרי". השתתפתי במפגש, וברצוני להביע את הערכתי להשקעה של הצוות, בריכוזו של עילם בר לב. ברור שהצוות עובד בתחושה של שליחות למען הרעיון. אין לי ספק כי נושא הזהות היהודית שלנו (אוסף מייד - הזהות היהודית-ציונית שלנו) מחייב דיון וליכון. עם זאת עולה השאלה, האם הקשר הנושא, כפי שרנו בו, מתאים לשעה זו. בחברה הישראלית אנו נמצאים בתוך תבערה. המפעל הציוני כולו עומד בסכנת שאלה - מאוים מבחוץ, ועוד יותר מבפנים. האימים מבפנים: מימוש עצמי מעל הכול - במלכודת הרעיוניים של הניאורליברליזם; נסיגה של מגזרים רבים לתוך לאומנות מתבדלת לעומת לאומיות בונה; ציונות משיחית שעבורה קרושת הארץ עומדת מעל הכול ולמענה היא מוכנה לכפות אי-שוויון על ערביי הגדה לער; הת- עצמות מגזר היהדות החרדית, אשר אינו מכיר במפעל הציוני ומתוך כך גם אין לו מחויבות למדינת ישראל.

איפה ההתייחסות החינוכית של התנועה הקיבוצית למצב זה?

לדעתי, על אגף החינוך לקיים בירור פתוח על הרציונל של חינוך בקיבוץ (בכוונה אני אומר חינוך בקיבוץ, ולא בהכרח חינוך לקיבוץ). על הנהלת התנועה לגבות את הבירור הזה. בסופו של יום, מדובר בעתיד התנועה, אם אנחנו אכן תנועה ולא רק ארגון קהילות של מגזר (קטן) מסוים. מהדיון שהיה בצוות ההיגוי, וממאמרים שונים שהתפרסמו בנושא, אני מזהה צורך בבירור תנועתי, פתוח לכל המתעניינים, בנר שאי מפתח הנוגעים לזהותנו. בלעדי זה - לא ניתן לחנך.

נושא המפתח הוא זהותנו היהודית-ציונית. זה "הפיל בחדר" של השמאל הציוני כולו. ליכולתנו להעמיד זהות יהודית-ציונית לעצמנו ולסביבתנו יש משמעות הרבה מעבר לד' אמותינו. כאן מתחבר האתגר לנושא השבת, חג ומועד ואירועי מעגל החיים, שעבורו התכנס צוות ההיגוי.

לדעתי, אין זה מקרה שהמילה "ציונית" הייתה חסרה בהגדרת הנושא שבו טיפל צוות ההיגוי. הסתפקו ב"תרבות יהודית קהילתית". למעשה זאת הייתה התחמקות, ולו בלתי-מודעת. התנועה הקיבוצית נולדה מתוך חזון ציוני - שהקיבוץ ב"מיקרו" יהיה המגדלור הערכי לחברה היהודית-ציונית אשר תקום ב"מקרו"! מהות הרעיון הציוני של הקיבוץ הייתה להקים חברה יהודית מתוקנת - צדק חברתי (היום נכון להוסיף צדק סביבתי) ויהדות חופשית (מכבלי ההלכה).

הזהות היהודית-ציונית שלנו חייבת להתייחס לפלוגתות בחברה היהודית-ישראלית של היום. נחוצה הבהרת מושגי יסוד שבלעדיהם לא ניתן לחנך: מה זה יהודי מאמין? מה זה עבורנו "דתי", "חילוני"? האם למהותו של עניין, שאלה זו היא בכלל רלוונטית? מהי גישתנו (אם בכלל ישנה) לאלוהים ו/או לרעיון האלוהי? מה זה עבורנו "תיקון עולם"? מהי גישתנו למושגים "מסורת" ו/או "מורשת"? למה הכוונה ב"יהדות ריבונית (חופשית) לעומת יהדות רבנית"?

ללא בירור מסוג זה, עבודתנו החינוכית היא בעלמא. הגדרתנו ועשייתנו היהודית-ציונית חייבת לעמוד כחלופה ברורה לפוסט-ציונות הניאורליברלית, לציונות המשיחית וליהדות החרדית הלא-ציונית.

ברור לי כי מתוך השגרה הסואנת, אגף החינוך אינו יכול למשימה של תהליך בירור רעיוני כזה. נחוצה פעילות עצמאית של צוות היגוי הבנוי על מתנדבים. צוות זה צריך לקבל גיבוי לוגיסטי דרך משרד האגף ולפעול בתיאום אתו. בהצלחה לכולנו.